

TURINYS

Vandenyno milžinai 7

SEPTYNIŲ METRŲ ILGIO KŪDIKĖLIS 9

Iškvėpti, įkvėpti 13

Pienas 14

Suaugusio mėlynojo banginio maistas 16

Medžioklė gelmėse 19

Kaip mėlynasis banginis pašalina vandenį 20

Delfinai 23

Ugnikalniai ir daugybė skirtingų banginių rūšių 25

Mokslininkai žvalgosi 26

Mėlynieji banginiai nėra mėlyni 28

Tunas, bet ne skardinėje 31

KAIP BANGINIAI TAPO Jūros PADARAI 33

Iš sausumos į vandenį 36

Fosilijos 38

Didelis ir naujas 41

Milžiniškas banginis 43

KAI MėLYNIEJI BANGINIAI VOS NEBUVO IšNAIKINTI 45

Patrankos ir granatos 48

Sausumos gamyklos 50

Pietų vandenynas 53

Gamykliniai laivai 55

Ar reikėtų leisti mėlynųjų banginių medžioklę? 56

VIENI VIENAS 59

Keliai išsiskiria 63

Ai! 64

Laisvas! 67

Plaukimo varžybos 68

Kelionė į pietus 71

FAKTAI 73

Banginių rekordai: mėlynieji banginiai prieš visus kitus 74

Klausimai ir atsakymai apie mėlynuosius banginius 76

Dar daugiau klausimų ir atsakymų apie mėlynuosius banginius 78

Tavo giminaitis mėlynasis banginis 82

Kur? 84

Ar viskas šioje knygoje tiesa? 86

A photograph of a blue whale calf swimming underwater, positioned diagonally from the top left towards the bottom right. The calf is dark blue with a lighter, mottled pattern on its side. Its mouth is slightly open, and its baleen is visible. The water is a deep, clear blue, and there are some light-colored bubbles or particles scattered throughout. The overall scene is serene and captures a moment of marine life.

Prieš kelias valandas gimė mėlynojo banginio jauniklis. Jo ilgis jau dabar siekia septynis metrus. Tai didelis bejėgis kūdikis, kuris, jei būtų paliktas vienui vienas, mirtų iš bado. Arba taptų ryklių užkanda. Laimė, mama šalia – rūpinasi jo saugumu ir būtinybe pakilti į paviršių iškvėpti ir įkvėpti. Naujagimis dairosi. Viskas nauja. Garsai. Šviesa. Jūros vandens skonis.

IŠKVĖPTI, IKVĖPTI

Mėlynajai banginei iškilus į jūros paviršių iškvėpti, pasigirsta garsas, primenantis galingą čiaudulį. Jos iškvėpta versmė atrodo kaip debesis. Taip yra todėl, kad išstumtame ore daug mažų vandens lašelių. Debesis pasiekia dešimties metrų aukštį ir kurį laiką kybo, kol jį išsklaido vėjas.

Jauniklis plūduriuoja šalia mamos. Jis taip pat išpurškia mažą debesėlį.

Mėlynieji banginiai kvėpuoja pro dvi skylės viršugalvyje, o priešais jas yra tai, ką galėtume pavadinti nosimi. Bet jos padėtis atvirkščia: skylės yra gale, o likusi nosies dalis – priekyje, todėl kvėpavimo angos apsaugotos nuo vandens purslų banginiui plaukiant.

Kvėpavimo angos viršugalvyje iš tiesų yra banginio šnervės, bet jos gali būti užsklendžiamos, kad banginiui neriant gilyn į nosį nepatektų vandens. Kai jauniklis su mama vėl panardina galvas po vandeniu, oro angos atrodo kaip siauri plyšiai.

Banginiai turi plaučius ir kvėpuoja oru – visai kaip mes. Tik jiems daug geriau sekasi sulaukyti kvėpavimą. Jei reikia, mama banginė po vandeniu gali išbūti ilgiau nei pusvalandį.

Banginių įkvepiamas oras yra gana šiltas. Vanduo, kuriame plaukioja, – taip pat šiltas ir malonus. Motina banginė plaukė toli į pietus, kad galėtų susilaukti mažylio ten, kur niekada nebūna šalta. Bangos čia šviesiai mėlynos. Juodu toli atvirame Atlanto vandenyne, kažkur piečiau Kanarų salų, o aplink nė nematyti sausumos. Bet kartkartėmis vėjas atneša smiltelių iš didžiausios pasaulio dykumos – Sacharos.

Po kelių savaitių mama banginė ir jauniklis susiruoš į ilgą kelionę šiaurėn, į šaltesnes jūras. Dabar ten žiema. Bet atėjus vasarai šiaurėje bus daugybė maisto.

PIENAS

Mėlynojo banginio jauniklis, visai kaip žmonių kūdikiai, minta mamos pienu. Mama banginė turi dvi pieno liaukas, paslėptas papildvėje esančiose odos raukšlėse prie pat uodegos. Štai čia mažylis atplaukia maitintis.

Mėlynosios banginės pienas tirštas, šiek tiek primena jogurtą ir riebesnis už grietinėlę. Banginiukas kasdien išgeria apie du šimtus litrų mamos pieno. Įsivaizduok du šimtus pieno pakelių ir suprasi, kiek pieno jam reikia. Nieko keisto, kad jauniklis toks alkanas, – per dieną jis turi paaugti apie keturis centimetrus. Per ateinantį pusmetį jam reikia taip sustiprėti, kad vandenyne galėtų išgyventi vienas.

SUAUGUSIO MĖLYNOJO BANGINIO MAISTAS

Jauniklis kasdien vis didesnis, o mama vis lieknesnė. Visas jos kūnas padengtas storu taukų sluoksniu – tai tokie po oda esantys riebalai, kuriuos naudodamas mamos kūnas pagamina tiek pieno, kiek reikia mažyliui.

Ji alkana. Dairosi maisto, tinkamo suaugusiam mėlynajam banginiui, – krilių. Jai reikia didžiulio būrio – šimtų tūkstančių šių mažyčių jūros gyvių, šiek tiek primenančių krevetes.

Mama plaukia ten, kur jau anksčiau buvo aptikusi krilių. Jauniklis neatsilieka. Kai mama plaukia, atrodo, kad banginiukas joja jai ant nugaros, nors ir neturi rankų, kuriomis galėtų įsikibti. Plaukdama banginė stipriai sujudina vandenį, šis įtraukia jauniklį ir srovė neša jį kartu.

Pagaliau jie atplaukia į vietą, kurioje gausu krilių. Krilio kūnelis permatomas – lyg būtų iš stiklo – ir turi kelis raudonus taškus. Kai krilis išsigąsta ar susijaudina, jo kūnelis paraudonuoja.

Dieną krilių būriai tūno vandenyno dugne – ten, kur visada tamsu. Mažieji padarėliai slepiasi nuo paukščių, žuvų ir kitų juos suėsti pasiruošusių gyvūnų. Tam, kad rastų vieni kitus tamsoje, kriliai pasitelkia gudrybę – mažas švieses išilgai kūno. Gelmėse jie siunčia mėlynos šviesos žybsnelius, padedančius vieniems kitus matyti ir išlikti kartu tirštame būryje. Taip jie gali apsisaugoti nuo paukščių ar žuvų. Tačiau pasirodžius mėlynajam banginiui laikytis draugėje yra blogiausia, ką kriliai gali daryti.

MEDŽIOKLĖ GELMĖSE

Mama banginė įkvepia oro. Ji leidžiasi galva žemyn, iškelia uodegą į orą, panyra ir plaukia į gelmes.

Pamačiusi krilių būrį, pradeda stipriai plakti uodega, kad pasiektų didesnę greitį. Jai reikia skubėti, kol mažieji gyviai jos nepastebėjo ir nepaspruko.

Priplaukusi prie būrio banginė išsižioja taip plačiai, kaip tik gali. Jos didžiuliai pražioti nasrai ją staiga sustabdo, o ilgas kūnas transformuojasi. Pakaklėje, nuo snukio galiuko iki pat bambos, banginė turi ilgus dryžius – tai minkštos raukšlės, galinčios išsitempti. Būtent tai ir įvyksta kriliams ir jūros vandeniui srūvant pro plačiai pražiotus nasrus. Apatinė banginės kūno dalis išsitempia ir dėl to padidėja tartum vandens pripiltas balionas.

Tada ji sučiaupia nasrus ir akimirką atrodo lyg per daug prisirijęs buožgalvis.

